

ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ В ІНСТИТУТІ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ ПРОБЛЕМ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОЇ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ В ЛІЦЕЇ

<https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-1-2-6>

Наукова доповідь на засіданні Президії НАПН України 20 травня 2021 р.

Олена Миколаївна ГОРОШКІНА

*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач відділу навчання української мови
та літератури Інституту педагогіки
Національної академії педагогічних наук
України, м. Київ, Україна*

ЯЦЕНКО Таміла Олексіївна

*доктор педагогічних наук, старший науковий
співробітник, головний науковий співробітник
відділу навчання української мови та літератури
Інституту педагогіки Національної академії
педагогічних наук України, м. Київ, Україна*

Анотація. У доповіді представлено основні результати двох прикладних наукових досліджень, що виконувалися співробітниками відділу навчання української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України. У процесі виконання наукових досліджень отримано наукові результати, зокрема розроблено, теоретично обґрунтовано та практично перевірено методики компетентісно орієнтованого навчання української мови та української літератури учнів ліцею; з'ясовано сутність і структуру поняття «читацька компетентність»; відібрано мовленнєві жанри, які є дієвим механізмом перетворення мовних знань і набутих умінь в ефективне володіння ними; описано види й етапи роботи з жанрами на уроках української мови; розроблено систему вивчення літературного твору з урахуванням мистецького контексту та міжпредметних зв'язків, що сприяє формуванню читацької та культурної компетентностей старшокласників. Наукові результати проведених досліджень упроваджено в заклади загальної середньої, вищої, післядипломної педагогічної освіти.

Ключові слова: методика компетентісно орієнтованого навчання української мови; методика компетентісно орієнтованого навчання української літератури; читацька компетентність; мовленнєвий жанр; підручник.

В умовах сучасного українського освітнього простору проблема модернізації шкільної мовно-літературної освіти розв'язується на засадах компетентнісного підходу.

Мета мовно-літературної освітньої галузі — розвиток компетентних мовців і читачів із гуманістичним світоглядом, які володіють українською мовою, читають інформаційні та художні тексти, зокрема класичної та сучасної художньої літератури (української та зарубіжних), здатні спілкуватися мовами корінних народів і національних меншин, іноземними мовами для духовного, культурного, національного самовираження та міжкультурного діалогу, для збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, творчої самореалізації, формування ціннісних орієнтацій і ставлень (Кабінет Міністрів України, 2020).

З огляду на роль української мови в суспільстві, державотворенні, особистісному й професійному становленні людини цей предмет є провідним у своїй галузі й загалом у системі освіти.

У цьому контексті важливим завданням навчання української мови сьогодні є вихід за межі академічності курсу, тобто зміна уявлення школярів про мову, усвідомлення, що мова — не лише складна система, а й живий організм, багатівіковий носій мудрості, хранителька унікальної української культури, надійний інструмент пізнання й порозуміння, ефективний засіб самовираження, джерело естетичної насолоди.

В умовах оновленої освітньої парадигми українська література як навчальний предмет набуває особливої значущості, оскільки його компетентнісний потенціал орієнтує на розвиток в учнів-читачів стійкого інтересу до читання, формування в них усвідомлення української літератури як невід'ємного складника світової художньої культури, розуміння її специфіки як мистецтва слова, розвиток умінь аналізувати та

інтерпретувати прочитане, розкривати авторські й творити власні смисли, відкривати національні й загальнолюдські цінності, відчувати естетичну насолоду від художнього слова, усвідомлювати значущість прочитаного для читацького та особистісного розвитку, творчо діяти в умовах глобалізаційних змін і полікультурного суспільства.

Вчені відділу навчання української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України впродовж 2018-2020 рр. здійснювали такі дослідження: «Методика компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів ліцею на рівні стандарту» (керівник — докт. пед. наук О.М. Горошкіна) та «Методика компетентісно орієнтованого навчання української літератури в ліцеї» (керівник — докт. пед. наук Т.О. Яценко).

Про важливість розроблення методик компетентісного навчання української мови та української літератури в ліцеї свідчать об'єктивні показники пропедевтичного діагностування науковими співробітниками відділу обраних для дослідження проблем. Відтак було з'ясовано, що серед основних перешкод на шляху впровадження компетентісно орієнтованого навчання вчителі-словесники називають відсутність науково обґрунтованих теоретичних засад компетентісного навчання української мови та української літератури в старшій школі, неусталеність і суперечливість трактування категорійного апарату компетентісного навчання, а також недостатній рівень інноваційного навчально-методичного забезпечення шкільних курсів української мови та літератури в ліцеї.

Дослідження «Методика компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів ліцею на рівні стандарту» здійснювали 6 осіб, з-поміж них 2 доктори наук, 3 кандидати наук, 1 науковий співробітник без ступеня.

На різних етапах дослідження «Методика компетентісно орієнтованого навчання української літератури в ліцеї» виконували 8 осіб, з-поміж них 2 доктори наук, 5 кандидатів наук, 1 науковий співробітник без ступеня.

У результаті трирічного дослідження:

- розроблено методики компетентісно орієнтованого навчання української мови та української літератури учнів ліцею;
- уперше введено в науковий обіг поняття «читацька компетентність» і розкрито сутнісні характеристики його складників (загальнокультурний, літературознавчий, інтерпретаційний, аксіологічний, творчо-мовленнєвий);

- обґрунтовано систему компетентнісно орієнтованих вправ і завдань, спрямовану на формування в учнів ліцею предметної та ключових компетентностей на уроках української мови, обґрунтовано методичну сутність компетентнісно орієнтованих запитань і завдань, реалізацію мистецького і літературознавчого контекстів, способів застосування міжмистецької та міжпредметної взаємодії у процесі вивчення української літератури в ліцеї;

- розроблено систему вивчення літературного твору з урахуванням мистецького контексту та міжпредметних зв'язків, що сприяє формуванню читацької та культурної компетентностей старшокласників, класифікацію засобів компетентнісно орієнтованого навчання української мови, що сприятимуть реалізації завдань освітнього процесу, ураховують потреби дистанційного навчання;

- виокремлено й схарактеризовано особливості організації самостійної роботи з української мови учнів ліцею;

- створено моделі компетентнісно орієнтованих методик навчання української мови та літератури, спрямовані на зміну ставлень: учня до себе як суб'єкта шкільної мовно-літературної освіти; учня і вчителя до української мови та літератури; вчителя до учня як повноправного суб'єкта освітнього процесу;

- в експериментальних закладах освіти впроваджено представлені в підручниках і посібниках методики компетентнісно орієнтованого навчання української мови та літератури учнів ліцею на рівні стандарту, що сприяло реалізації таких завдань:

- а) формування в здобувачів освіти внутрішньої мотивації до навчання української мови та літератури;

- б) виховання ціннісного ставлення до державної мови, спілкування нею, до української літера-

тури як невід'ємного складника світового літературного процесу;

- в) надання знанням і вмінням з української мови та літератури функційності, дієвості;

- г) формування узагальнених знань і вмінь (аналізувати, синтезувати, порівнювати, узагальнювати, робити власні висновки);

- запропоновано критерії оцінювання освітніх досягнень учнів з української мови;

- унесено пропозиції щодо вимірювання ключових компетентностей;

- триває узагальнення зібраних експериментальних даних з урахуванням зауважень і виявлених недоліків.

Методики компетентнісно орієнтованого навчання української мови та української літератури учнів ліцею на рівні стандарту включають:

- *принципи* (мотиваційного забезпечення освітнього процесу; текстоцентричний; ціннісного орієнтування; життєвої доцільності й дієвості знань; активізації пізнавальної діяльності учнів; спрямування навчання на всебічний і гармонійний розвиток; співробітництва і взаємної підтримки; активності особистості; індивідуалізації; органічної єдності людини, мовлення і процесу навчання);

- *форми* (індивідуальна, парна, групова робота);

- *методи* (ситуаційний, діалогівання, комплексних вправ на основі тексту, проблемний, дослідницький, самостійної роботи з джерелами інформації);

- *засоби* (карти пам'яті, колажі, компетентнісно орієнтовані завдання тощо);

- *систему вправ, запитань і завдань*, спрямовану на формування в учнів ліцею предметної та ключових компетентностей на уроках української мови та читацької і ключових компетентностей на уроках української літератури.

Наукова новизна досліджень полягає в тому, що:

- вперше розроблено, теоретично обґрунтовано та практично перевірено методики компетентісно орієнтованого навчання української мови та української літератури учнів ліцею;
- з'ясовано сутність і структуру поняття «читацька компетентність»;
- відібрано мовленнєві жанри, які є дієвим механізмом перетворення мовних знань і набутих умінь в ефективне володіння ними;
- описано види й етапи роботи з жанрами на уроках української мови;
- розроблено систему вивчення літературного твору з урахуванням мистецького контексту та міжпредметних зв'язків, що сприяє формуванню читацької та культурної компетентностей старшокласників.

Здобуті результати дослідження стали складником загального процесу реформування шкільної мовно-літературної освіти в ліцеї. Вони знайшли відображення в методичних посібниках і методичних рекомендаціях для вчителів, викладачів і студентів закладів вищої педагогічної освіти, шкільних підручниках, упроваджених у масову практику.

Загалом за результатами досліджень було підготовлено 224 праці: 1 концепція навчання української мови учнів ліцею, 1 навчальна програма спецкурсу, 1 частина колективної монографії (Н. Бондаренко), 4 підручники української мови та української літератури для учнів 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів — рівень стандарту, з-поміж яких 1 позаплановий (підручник української мови для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів — рівень стандарту), 1 зошит з риторики для 10 класу, 1 хрестоматія з української літератури для 11 класу, 3 бібліографічні покажчики, 6 методичних рекомендацій, 2 збірники матеріалів круглого столу, 3 збірники матеріалів і тез доповідей учасників усеукраїнських науково-практичних конференцій, 103 статті, із них 1 — у виданні, що індексується у WoS, 45 — у виданнях, внесених до Переліку наукових фахових видань України, 3 — у закордонних виданнях, 54 статті — у нефахових виданнях, 213 тез і матеріалів конференцій, з них 42 — міжнародних конференцій, проведених в Україні, 26 — міжнародних конференцій, проведених за кордоном, 121 — всеукраїнських конференцій. 100 % наукової продукції розміщено в [Електронній бібліотеці НАПН України](#).

Авторів підручника «Українська література» для 11 класу нагороджено золотою медаллю XI Міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті» (22-24 жовтня 2019 р., м. Київ) та Дипломом II ступеня НАПН України у конкурсі на кращу наукову роботу. Авторів підручника «Українська мова (рівень стандарту) для 11 класу закладів загальної середньої освіти» нагороджено Дипломом I ступеня НАПН України у конкурсі на кращу наукову роботу в 2020 р.

Здобуті результати досліджень оприлюднено у ході роботи 173 конференцій, семінарів, вебінарів, круглих столів, методоб'єднань, творчих зустрічей з учителями, майстер-класів, зокрема 61 міжнародної, 49 всеукраїнських, 10 регіональних конференцій; 10 круглих столів, 1 всеукраїнського семінару для методистів ОІППО з проблем навчання риторики в ліцеї, 10 методоб'єднань, творчих зустрічей з учителями-словесниками, 1 майстер-класу, 8 вебінарів.

Вірогідність результатів дослідження підтверджено під час проведення педагогічного експерименту на базі тих закладів освіти, з якими укладено угоди про співпрацю. З-поміж них:

- *заклади вищої й післядипломної освіти*: Київський університет імені Бориса Грінченка, Херсонський державний університет, Житомирський державний університет імені Івана Франка, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, Херсонська академія неперервної освіти;

- *заклади загальної середньої освіти*: Білоцерківська спеціалізована природничо-математична школа I-III ступенів № 16 імені М.О. Кириленка Білоцерківської міської ради Київської області, ЗОШ I-III ступенів № 4, № 5, № 8, № 12 м. Червонограда, Червоноградська загальноосвітня школа I-II ступенів № 3 Червоноградської міської ради Львівської

області, Баштєчківський ЗЗСО I-III ступенів, Тетєрівський ЗЗСО I-III ступенів Жашківської районної ради Черкаської області, Глухівська загальноосвітня школа I-III ступенів № 1, Глухівська загальноосвітня школа I-III ступенів № 2 Глухівської міської ради Сумської області, Сарненський районний ліцей «Лідер» Сарненської районної ради Рівненської області, Петропавлівсько-Борщагівська ЗОШ I-III ст. Києво-Святошинського району Київської області; ОНЗ «Щасливський навчально-виховний комплекс «ліцей – загальноосвітня школа I-III ступенів» Бориспільського району Київської області, Ніжинський обласний педагогічний ліцей Чернігівської обласної ради; КЗ «Орхівський НВК № 2 ім. В. А. Лазаряна» Запорізької області; Діловецька ЗОШ I-III ступенів Рахівського району Закарпатської області.

Упродовж експериментального навчання здійснено апробацію навчальної програми спецкурсу «Шедеври модернізму: вивчення української та зарубіжної літератури в мистецькому контексті» (Яценко & Тригуб, 2018); рукописів підручників української мови та української літератури для 10-11 класу (рівень стандарту) (Голуб & Новосьолова, 2018; Голуб, Горошкіна & Новосьолова, 2019; Фасоля, Яценко, Уліщенко, Тименко & Бійчук, 2019); хрестоматії з української літератури для 11 класу (рівень стандарту) (Яценко & Міщенко, 2020); методичних посібників «Методика компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів ліцею на рівні стандарту» (Горошкіна, Бондаренко & Попова, 2020), «Мовленнєві жанри на уроках української мови в ліцеї (рівень стандарту)» (Голуб, Новосьолова & Галаєвська, 2020); методичних рекомендацій «Організація компетентісно орієнтованого навчання української літератури в ліцеї» (Яценко, Головченко & Дячок, 2020). Підручники, посібники, методичні рекомендації містять завдання, спрямовані на підготовку здобувачів освіти до участі в міжнародному оцінюванні PISA.

Співробітники відділу долучилися до вивчення проблеми організації дистанційного навчання української мови. Для визначення стану готовності вчителів до організації дистанційного навчання, виявлення проблем, що виникали в їхній роботі, здійснили опитування вчителів, учнів (учениць), їхніх батьків за допомогою гугл-сервісів. У результаті підготовлено низку статей, тез, які оприлюднені у наукових часописах, збірниках та 1 статтю (Т. Яценко) — в «Педагогічній газеті». Проведено 4 вебінари (2 —

для вчителів української мови і літератури (С. Дячок); 2 — для викладачів і студентів-майбутніх учителів української мови і літератури (О. Горошкіна, Л. Попова). Розроблено вправи з теми «Орфографія української мови» на платформі LearningApps (Л. Попова).

У межах виконання *Програми спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2017-2020 рр.* наукові співробітники відділу брали активну участь у розробленні Державного стандарту базової освіти (В. Новосьолова), завдань для зовнішнього незалежного оцінювання з української мови (В. Новосьолова); в експертизі рукописів підручників, посібників для учнів, навчальних програм, методичних посібників для вчителів, що подаються до відповідної науково-методичної комісії Науково-методичної ради МОН України задля отримання відповідного грифу (Н. Бондаренко, Л. Попова, С. Дячок).

Щороку співробітники відділу готують і видають методичні рекомендації щодо вивчення в закладах загальної середньої освіти української мови та літератури. Надається методична допомога вчителям-словесникам із запровадження дистанційних і змішаних форм навчання.

Для інформування й ознайомлення освітянської спільноти з напрацюваннями науковців відділу, підтримки дистанційного й змішаного навчання української мови та літератури співробітники відділу видають журнал «Українська мова і література в школі» (6 номерів на рік), у якому оперативно ознайомлюють педагогічну спільноту з перебігом досліджень. У соціальній мережі Фейсбук створено 2 групи «Журнал «Українська мова і література в школі» (8300 учасників) та «Відділ навчання української мови та літератури (Інститут педагогіки НАПНУ)» (3000 учасників).

У листопаді 2020 р. за ініціативи співробітників відділу й підтримки Уповноваженого із захисту державної мови проведено конкурс мовного плаката «Мова сильних духом», присвячений

Дню української писемності та мови. Пріоритетними завданнями конкурсу стали розгляд гострих мовних питань мовою плаката, виховання мовної стійкості й мотивування здобувачів освіти спілкуватися українською мовою в повсякденному житті. Для цього створено спеціальну сторінку в мережі Фейсбук (613 учасників). Конкурс виявив неабиякий інтерес учнів, адже в ньому взяли участь 130 учасників із 18 областей України.

Зміна освітніх цілей і завдань у напрямі від традиційної (знанневої) парадигми до компетентнісної зумовила перегляд не лише змісту освіти, її результатів, а й дидактичного інструментарію. Тому нині співробітники відділу працюють над створенням модельних навчальних програм з української мови, української літератури, інтегрованого курсу (українська та зарубіжні літератури) для адаптаційного циклу базової середньої освіти відповідно до вимог Державного стандарту базової освіти, теоретичним обґрунтуванням і розробленням класифікації методів для ефективного розв'язання завдань компетентнісно орієнтованої українськомовної освіти, теоретичним обґрунтуванням та розробленням методики формування читацької грамотності учнів 5-6 класів, підготовкою інноваційного навчально-методичного забезпечення вивчення української мови та літератури для адаптаційного циклу базової середньої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Бондаренко, Н.В. (2019а). Виховання громадянськості старшокласників на уроках української мови. *Дивослово*, (3), 2-6. <https://lib.iitta.gov.ua/717262/>

Бондаренко, Н.В. (2019b). Формування культурної компетентності як ключової на уроках української мови. *Молодь і ринок*, (8), 94-99. <https://lib.iitta.gov.ua/717349/>

Галаєвська, Л.В. (2018). Проблема вивчення мовленевих жанрів на уроках української мови в старшій школі. *Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя)*, (4), 14-19. <https://doi.org/10.31654/2663-4902-2018-PP-4-14-19>

Голуб, Н.Б., & Горошкіна, О.М. (2019). *Концепція навчання української мови учнів ліцею*. Київ: Педагогічна думка. <https://lib.iitta.gov.ua/719352/>

Голуб, Н.Б., Горошкіна, О.М., & Новосолова, В.І. (2019). *Українська мова (рівень стандарту) : підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти*. Київ: Педагогічна думка. <https://cutt.ly/KnTHyZT>

Голуб, Н.Б., & Новосолова, В.І. (2018). *Українська мова (рівень стандарту) : підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти*. Київ: Педагогічна думка. <https://cutt.ly/HnTHcpz>

Голуб, Н.Б., Новосолова, В.І., & Галаєвська, Л.В. (2020). *Мовленнєві жанри на уроках української мови в ліцеї (рівень стандарту) : практичний посібник*. Київ: КОНВІ ПРИНТ. <https://lib.iitta.gov.ua/723347/>

Горошкіна, О.М., Бондаренко, Н.В., & Попова, Л.О. (2020). *Методика компетентнісно орієнтованого навчання української мови учнів ліцею на рівні стандарту : методичний посібник*. Київ: КОНВІ ПРИНТ. <https://lib.iitta.gov.ua/722967/>

Електронна бібліотека НАПН України. (2007-2021). *Відділ навчання української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України*. <https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/ultd/>

Кабінет Міністрів України. (2020, 30 вересня). *Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти* (898). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-p>

Кремень, В.Г., Луговий, В.І., Топузов, О.М., Регейло, І.Ю., & Базелюк, Н.В. (2020). Про виконання Програми спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2017-2020 роки. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 2(2). <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-2-3>

Інститут педагогіки НАПН України. (n.d.). *Головна*. <http://undip.org.ua/>

Новосолова, В.І. (2020). Особливості словникової роботи учнів ліцею засобами підручника української мови. *Педагогічна освіта: теорія і практика*, (29), 187-195. <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2020-29.187-195>

Попова, Л.О. (2020). Засоби навчання української мови в компетентнісній парадигмі сучасної освіти. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*, (2, Ч. 2), 54-61. [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2020-2\(333\)-2-54-61](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2020-2(333)-2-54-61)

Попова, Л.О. (2019). Класифікація засобів компетентнісно орієнтованого навчання української мови. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*, (3), 164-173. [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-3\(326\)-164-173](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-3(326)-164-173)

Фасоля, А.М., Яценко, Т.О., Уліщенко, В.В., Бійчук, Г.Л., & Тименко, В.М. (2018). *Українська література. Рівень стандарту : підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти*. Київ: Педагогічна думка. <https://lib.iitta.gov.ua/712367/>

Фасоля, А.М., Яценко, Т.О., Уліщенко, В.В., Тименко, В.М., & Бійчук, Г.Л. (2019). *Українська література (рівень стандарту) : підручник для 11 класу*

- закладів загальної середньої освіти. Київ: УОБЦ «Оріон». <https://lib.iitta.gov.ua/717446/>
- Яценко, Т.О. (2018). Компетентнісно орієнтована літературна освіта в контексті завдань Нової української школи. *Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя)*, (4), 43-48. <https://doi.org/10.31654/2663-4902-2018-PP-4-43-48>
- Яценко, Т.О., Дячок, С.О., & Головченко, Н.І. (2020). *Організація компетентнісно орієнтованого навчання української літератури в ліцеї: методичні рекомендації*. Київ: Педагогічна думка. <https://lib.iitta.gov.ua/722340/>
- Яценко, Т.О., & Міщенко, О.В. (2020). *Хрестоматія з української літератури. 11 клас (рівень стандарту)*. Київ: Оріон. <https://cutt.ly/onTLAFq>
- Яценко, Т.О., & Тригуб, І.А. (2018). *Шедеври модернізму: вивчення української і зарубіжної літератури у мистецькому контексті: програма спеціального курсу. Тернопіль: Підручники і посібники*. <https://lib.iitta.gov.ua/711651/>

ON THE RESULTS OF RESEARCH AT THE INSTITUTE OF PEDAGOGY OF NAES OF UKRAINE ON THE PROBLEMS OF COMPETENCE-ORIENTED LANGUAGE AND LITERATURE EDUCATION IN THE LYCEUM

Scientific report at the meeting of the Presidium of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, May 20, 2021

Olena Goroshkina

DSc in Pedagogy, Professor, Head of the Department of Teaching Ukrainian Language and Literature, Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Tamila Yatsenko

DSc in Pedagogy, Senior Researcher, Chief Research Fellow of the Department of Teaching Ukrainian Language and Literature, Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. *The main results of two applied researches conducted by the Department of Teaching Ukrainian Language and Literature at the Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine are presented. The following research results were received: methods of competence-oriented teaching Ukrainian language and literature to lyceum students were developed, theoretically substantiated and practically tested; the essence and structure of the concept of "reading competence" are clarified; speech genres, which are an effective mechanism for transforming language knowledge and acquired skills into mastery, are selected; types and stages of work with genres in Ukrainian language lessons are described; a system of studying a literary work, taking into account the artistic context and interdisciplinary links, which contributes to shaping reading and cultural competences of students, is developed. The research results are implemented in the general secondary, higher education and in-service teacher training institutions.*

Keywords: *methods of competence-oriented teaching Ukrainian language; methods of competence-oriented teaching Ukrainian literature; reading competence; speech genre; textbook.*

Дата публікації: 18 червня 2021 р.